ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα) της 29ης Οκτωβρίου 1998 *

Στην υπόθεση Τ-13/96,

TEAM Srl, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα τη Ρώμη, εκπροσωπούμενη από τους Antonio Tizzano, Gian Michele Roberti και Francesco Sciaudone, δικηγόρους Νεαπόλεως, 36, place du Grand Sablon, Βρυξέλλες,

ενάγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τη Marie-José Jonczy, νομική σύμβουλο, και τον Lucio Gussetti, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, στο τελευταίο αυτό στάδιο της δίκης, αίτημα περί αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστη η ενάγουσα κατόπιν της περιλαμβανομένης στο έγγραφο της 16ης Νοεμβρίου 1995 αποφάσεως της Επιτροπής, περί

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ακυρώσεως της διαδικασίας υποβολής προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού μιας συνδέσεως σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία επί της γραμμής Ε-20, και κατόπιν της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών της 4ης Δεκεμβρίου 1995, με αντικείμενο την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού ενός σιδηροδρομικού κόμβου της Βαρσοβίας επί της γραμμής Ε-20 ΤΕΝ,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από την P. Lindh, Πρόεδρο, και τους K. Lenaerts και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: M. Johansson, εισηγητής σε γραφείο δικαστή,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 25ης Ιουνίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς

1 Η ενάγουσα TEAM Srl είναι εταιρία μελετών ιταλικού δικαίου, η οποία αναπτύσσει δράση στον τομέα της κατασκευής, διαχειρίσεως και συντηρήσεως οικοδομημάτων, βιομηχανικών εγκαταστάσεων και έργων υποδομής.

2 Το πρόγραμμα PHARE, το οποίο στηρίζεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3906/89 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με την οικονομική ενίσχυση υπέρ της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας (ΕΕ L 375, σ. 11, στο εξής: κανονισμός 3906/89), όπως τροποποιήθηκε με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 2698/90 του Συμβουλίου, της 17ης Σεπτεμβρίου 1990 (ΕΕ L 257, σ. 1), 3800/91 του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 357, σ. 10), 2334/92 του Συμβουλίου, της 7ης Αυγούστου 1992 (ΕΕ L 227, σ. 1), 1764/93 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 162, σ. 1), και 1366/95 του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1995 (ΕΕ L 133, σ. 1), προκειμένου να επεκταθεί η οικονομική ενίσχυση και σε άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αποτελεί το πλαίσιο εντός του οποίου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διοχετεύει την οικονομική ενίσχυση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων με σκοπό τη στήριξη της διαδικασίας οικονομικής και κοινωνικής μεταρρυθμίσεως που είναι υπό εξέλιξη στις χώρες αυτές.

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 3906/89 ορίζει τα εξής:

«Η επιλογή των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν βάσει του παρόντος κανονισμού γίνεται αφού ληφθούν υπόψη, μεταξύ άλλων, οι προτιμήσεις και οι επιθυμίες που εκφράζουν οι ενδιαφερόμενες δικαιούχοι χώρες.»

4 Το άρθρο 23 των «General Regulations for Tenders and the Award of Service Contracts financed from PHARE/TACIS Funds» («Γενικών κανόνων περί της υποβολής προσφορών και της συνάψεως συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, οι οποίες χρηματοδοτούνται από πόρους των προγραμμάτων PHARE/TACIS», στο εξής: γενικοί κανόνες), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως ορίζει τα εξής:

«ANNULMENT OF THE TENDERING PROCEDURE

1. The Contracting Authority may, prior to awarding the contract, without thereby incurring any liability to the Tenderers, and notwithstanding the stage in

the procedures leading to the conclusion of the contract either decide to close or annul the tender procedure in accordance with paragraph 2, or order that the procedure be recommenced, if necessary, on amended terms.

2. A tender procedure may be closed or annuled in particular in the following cases:

a) if no tender satisfies the criteria for the award of the contract;

b) if the economic or technical data of the project have been significantly altered;

c) if, for reasons connected with the protection of exclusive rights, the services can only be provided by a particular firm;

d) if exceptional cicumstances render normal performance of the tender procedure or contract impossible;

e) if every tender received exceeds the financial resources earmarked for the contract;

f) if the tenders received contain serious irregularities resulting in interference with the normal play of market forces; or

g) if there has been no competition.

3. In the event of annulment of any tender procedure, Tenderers who are still bound by their tenders shall be notified thereof by the Contracting Authority. Such Tenderers shall not be entitled to compensation».

(«ΑΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

1. Πριν συνάψει τη σύμβαση, η συμβαλλομένη αρχή δύναται, χωρίς να υπέχει ουδεμία ευθύνη έναντι των υποβαλόντων προσφορά και ανεξαρτήτως του σταδίου της διαδικασίας για τη σύναψη της συμβάσεως, είτε να αποφασίσει να περατώσει ή να ακυρώσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών, σύμφωνα με την παράγραφο 2, είτε να διατάξει την εκ νέου έναρξη της διαδικασίας, αν είναι αναγκαίο, βάσει διαφορετικών όρων.

2. Η διαδικασία υποβολής προσφορών μπορεί, μεταξύ άλλων, να ακυρωθεί ή να περατωθεί στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) αν καμία προσφορά δεν πληροί τα κριτήρια για τη σύναψη της συμβάσεως·

β) αν τα τεχνικά ή οικονομικά δεδομένα του σχεδίου έχουν μεταβληθεί σημαντικά·

γ) αν, για λόγους που αφορούν την προστασία αποκλειστικών δικαιωμάτων, οι υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνον από συγκεκριμένη επιχείρηση·

δ) αν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, είναι αδύνατη η ομαλή εξέλιξη της διαδικασίας υποβολής προσφορών ή η προσήκουσα εκτέλεση της συμβάσεως·

ε) αν όλες οι ληφθείσες προσφορές υπερβαίνουν τους χρηματοοικονομικούς πόρους που έχουν διατεθεί για τη σύμβαση·

στ) αν οι ληφθείσες προσφορές ενέχουν σοβαρές παρανομίες που διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς· ή

ζ) αν δεν υπήρξε ανταγωνισμός.

3. Σε περίπτωση ακυρώσεως διαδικασίας υποβολής προσφορών, οι υποβαλόντες προσφορά οι οποίοι εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις προσφορές τους ενημερώνονται συναφώς από την αναθέτουσα αρχή. Δεν δικαιούνται καμία αποζημίωση.»)

5 Στις 13 Ιουνίου 1995 η Επιτροπή δημοσίευσε περιορισμένη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού μιας συνδέσεως σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία επί της γραμμής Ε-20 (στο εξής: πρόσκληση προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995). Αυτή η πρόσκληση απευθύνθηκε, μεταξύ άλλων, στην ενάγουσα και στη Centralne Biuro Projektowo-Badawcze Budownictwa Kolejowego (Kolprojekt) (στο εξής: Kolprojekt), εταιρία πολωνικού δικαίου ανήκουσα στο δημόσιο, η οποία παρέχει υπηρεσίες εκπονήσεως μελετών στον τομέα των σιδηροδρομικών συγκοινωνιών. Οι δύο επιχειρήσεις, αφού συνέστησαν κοινοπραξία με επικεφαλής την Kolprojekt για την από κοινού συμμετοχή τους στη διαδικασία (στο εξής: κοινοπραξία), υπέβαλαν την προσφορά τους.

6 Με τηλεομοιοτυπία της 16ης Νοεμβρίου 1995 του προϊσταμένου της διοικητικής μονάδας 2 «Πολωνία και βαλτικές χώρες», της διευθύνσεως Β «Σχέσεις με τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης», της Γενικής Διευθύνσεως Εξωτερικών Πολιτικών Σχέσεων: Ευρώπη και νέα ανεξάρτητα κράτη, κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, εξωτερική υπηρεσία (ΓΔ ΙΑ) (στο εξής: διοικητική μονάδα ΙΑ.Β.2), η Επιτροπή πληροφόρησε τις μετέχουσες στον διαγωνισμό επιχειρήσεις ότι η εν λόγω πρόσκληση προς υποβολή προσφορών είχε ακυρωθεί, λόγω της θέσεως νέων στόχων και της τροποποιήσεως της συγγραφής υποχρεώσεων (στο εξής: επίδικη απόφαση).

7 Στις 4 Δεκεμβρίου 1995 η Επιτροπή, «εξ ονόματος της Πολωνικής Κυβερνήσεως», δημοσίευσε νέα περιορισμένη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την πραγματοποίηση μελέτης σκοπιμότητας περί του εκσυγχρονισμού ενός σιδηροδρομικού κόμβου της Βαρσοβίας επί της γραμμής E-20 TEN (στο εξής: επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών). Η ενάγουσα περιλαμβανόταν στον περιορισμένο πίνακα αυτής της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, αλλά όχι η Kolprojekt. Στη συγγραφή υποχρεώσεων, υπό τον τίτλο «Προσωπικό και τοπική συμμετοχή» αναγραφόταν ότι η εργολήπτρια επιχείρηση έπρεπε να συνεργαστεί με την Kolprojekt και ότι το ποσό που είχε προβλεφθεί για τη συμμετοχή της τελευταίας αυτής εταιρίας ανερχόταν στο 25 % της χρηματοοικονομικής προσφοράς.

8 Σε έγγραφο της 11ης Δεκεμβρίου 1995, το οποίο απηύθυνε στον προϊστάμενο της διοικητικής μονάδας IA.B.2, η ενάγουσα επισήμανε ότι είχε διαπιστώσει με έκπληξη ότι η συγγραφή υποχρεώσεων της επίδικης προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών ήταν ακριβώς η ίδια με τη συγγραφή υποχρεώσεων της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995, για την οποία είχε υποβάλει σχέδιο σε κοινοπραξία με την Kolprojekt.

9 Με έγγραφο της 12ης Δεκεμβρίου 1995, απευθυνθέν επίσης στον προϊστάμενο της διοικητικής μονάδας IA.B.2, η Kolprojekt πληροφόρησε την Επιτροπή ότι είχε λάβει αιτήσεις συνεργασίας από πολυάριθμες επιχειρήσεις που είχαν κληθεί να υποβάλουν προσφορά στο πλαίσιο της επίδικης προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, για την οποία είχε προφανώς οριστεί ως τοπική υπεργολάβος. Διευκρινίζοντας ότι είχε συνάψει μόνιμη και έγκυρη συμφωνία συνεργασίας με την ενάγουσα για την εν λόγω μελέτη σκοπιμότητας, ζήτησε πληροφορίες επί του ζητήματος αυτού.

10 Με τηλεομοιοτυπία της 21ης Δεκεμβρίου 1995, ο προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας IA.B.2 ανακοίνωσε ότι, κατόπιν ερωτήσεων και παρατηρήσεων πλειόνων υποβαλόντων προσφορά, όσον αφορά την έλλειψη σαφηνείας της συγγραφής υποχρεώσεων σχετικά με τις διαθέσιμες πληροφορίες, τη συλλογή των στοιχείων και τη δέσμευση των πολωνικών θεσμικών οργάνων, η Επιτροπή επρόκειτο να διευκρινίσει τα σημεία που αφορούσαν τις πολωνικές αρχές, ώστε να καταρτίσει μια πιο συγκεκριμένη συγγραφή υποχρεώσεων εντός του Ιανουαρίου και να καθορίσει νέα ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για την υποβολή προσφορών. Η τηλεομοιοτυπία διευκρίνιζε ότι, εν τω μεταξύ, αναστελλόταν η υποβολή προσφορών και μετετίθετο η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

11 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 26 Ιανουαρίου 1996, η ενάγουσα και η Kolprojekt άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή-αγωγή (στο εξής: αγωγή), ζητώντας από το Πρωτοδικείο τα εξής:

— να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής που περιέχεται στο έγγραφο της 16ης Νοεμβρίου 1995 του προϊσταμένου της διοικητικής μονάδας IA.B.2, καθώς και την επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να τους αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστησαν·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

12 Με τηλεομοιοτυπία της 28ης Μαΐου 1996, το Υπουργείο Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας ζήτησε από την Επιτροπή να αποσύρει από το πρόγραμμα PHARE PL 9406 τη μελέτη που αφορά τη σύνδεση σιδηροδρομικών γραμμών στη Βαρσοβία και να την αντικαταστήσει με άλλα επείγοντα σχέδια στον τομέα των σιδηροδρομικών συγκοινωνιών. Συναφώς, το υπουργείο εξέθεσε ότι η υποβολή προσφορών είχε ανασταλεί εδώ και πολλούς μήνες και ότι η μελέτη δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Αναφέρθηκε επίσης σε εξωτερικούς παράγοντες σχετικούς με τον μελετώμενο εκσυγχρονισμό της εν λόγω συνδέσεως, ειδικότερα δε με τη βελτίωση της σιδηροδρομικής γραμμής E-20 στο τμήμα Βαρσοβία-Terespol, καθώς και σε νέες, έχουσες προτεραιότητα, δραστηριότητες προεπενδύσεων στη γραμμή E-65 (τμήμα Βαρσοβία-Gdynia, άξονας Κρήτη VI).

13 Ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής της ΓΔ IA πληροφόρησε το πολωνικό υπουργείο, με έγγραφο της 3ης Ιουνίου 1996, ότι η Επιτροπή δέχθηκε το αίτημά του. Διευκρίνισε ότι, κατά το μέτρο που δεν υπήρχε πλέον λόγος συνεχίσεως της διαδικασίας υποβολής προσφορών για τη μελέτη, η Επιτροπή αποφάσισε να ακυρώσει ολόκληρη τη διαδικασία, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο δ', των γενικών κανόνων.

14 Με έγγραφο της ίδιας ημερομηνίας, ο διευθυντής της διευθύνσεως Β της ΓΔ ΙΑ πληροφόρησε την ενάγουσα και την Kolprojekt για το αίτημα του πολωνικού υπουργείου και για την επακολουθήσασα απόφαση της Επιτροπής περί ακυρώσεως ολόκληρης της διαδικασίας υποβολής προσφορών, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο δ', των γενικών κανόνων.

15 Με υπόμνημα που περιήλθε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Ιουνίου 1996, η Επιτροπή προέβαλε παρεμπίπτον ζήτημα, ζητώντας από το Πρωτοδικείο να καταργήσει τη δίκη όσον αφορά το αίτημα ακυρώσεως, να κηρύξει απαράδεκτο το αίτημα αποζημιώσεως ή, επικουρικώς, να το απορρίψει ως αβάσιμο και να καταδικάσει την ενάγουσα και την Kolprojekt στα δικαστικά έξοδα που αφορούν το αίτημα αποζημιώσεως.

16 Με διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, Τ-13/96, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-983), το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) κατάργησε τη δίκη ως προς το αίτημα ακυρώσεως, επιφυλάχθηκε να εξετάσει το αίτημα περί κηρύξεως απαραδέκτου του αιτήματος αποζημιώσεως μαζί με την ουσία της υποθέσεως και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.

17 Στις 16 Ιουνίου 1997 το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει αντίγραφο του προγράμματος PHARE PL 9406 και του χρηματοοικονομικού μνημονίου του εν λόγω προγράμματος. Με έγγραφο της 24ης Ιουνίου 1997, η Επιτροπή κατέθεσε τα ζητηθέντα έγγραφα.

18 Η Επιτροπή, με το υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 16 Ιουλίου 1997, προέβαλε δικονομικό ζήτημα σχετικό με την ταυτότητα των εναγόντων. Ζήτησε από το Πρωτοδικείο τα εξής:

— να κηρύξει απαράδεκτο το αίτημα αποζημιώσεως ή, επικουρικώς, να το απορρίψει ως αβάσιμο·

— να καταδικάσει την ενάγουσα και την Kolprojekt στα δικαστικά έξοδα που αφορούν το αίτημα αποζημιώσεως.

19 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο τα εξής:

— να δεχθεί το αίτημα αποζημιώσεως·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της παρούσας δίκης, περιλαμβανομένων των εξόδων που αφορούν το αίτημα ακυρώσεως, ως προς τον καθορισμό των οποίων το Πρωτοδικείο επιφυλάχθηκε με την προπαρατεθείσα διάταξη TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής.

20 Με διάταξη της 8ης Μαΐου 1998, Τ-13/96, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή), ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος του Πρωτοδικείου, τον οποίο οι σύμβουλοι των εναγουσών πληροφόρησαν με υπόμνημα απαντήσεως ότι η ενάγουσα Kolprojekt παραιτήθηκε από το δικόγραφο της υπό κρίση αγωγής, διέταξε τη διαγραφή του ονόματος της τελευταίας από το Πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου.

21 Με έγγραφα της 11ης Μαΐου και της 4ης Ιουνίου 1998, το Πρωτοδικείο ζήτησε από την Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 64 του Κανονισμού του Διαδικασίας, να προσκομίσει το μη εμπιστευτικό κείμενο των πρακτικών, εγγράφων και μνημονίων που αφορούν την επίδικη απόφασή της και την επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών καθώς και τα έγγραφα που αντάλλαξε με τις πολωνικές αρχές μεταξύ της 13ης Ιουνίου και της 4ης Δεκεμβρίου 1995, όσον αφορά τη διεξαγωγή των δύο εν λόγω διαδικασιών υποβολής προσφορών. Με έγγραφο της 5ης Ιουνίου 1998, η Επιτροπή απάντησε στο αίτημα αυτό.

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

22 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το αίτημα αποζημιώσεως είναι απαράδεκτο καθόσον δεν συνάδει προς το άρθρο 44 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και, κατά συνέπεια, προσβάλλει τα δικαιώματά της άμυνας. Μια αγωγή αποζημιώσεως είναι παραδεκτή μόνον υπό τον όρο ότι είναι πλήρης και, κατ' αυτόν τον τρόπο, παρέχει στον εναγόμενο τη δυνατότητα να διασφαλίσει την άμυνά του. Εν προκειμένω, η ενάγουσα δεν ανέφερε στο δικόγραφο της αγωγής της, έστω και κατά προσέγγιση, τα ποσά τα οποία αντιστοιχούν στη ζημία την οποία προβάλλει. Κανένας αντικειμενικός λόγος δεν δικαιολογεί την έλλειψη αυτών των αναγκαίων στοιχείων. Τόσο η φερόμενη θετική ζημία όσο και το φερόμενο διαφυγόν κέρδος τα οποία προβάλλει η ενάγουσα ήταν δυνατόν και, συνεπώς, έπρεπε να προσδιοριστούν ποσοτικώς. Όσον αφορά τη ζημία που συνίσταται στην προσβολή της φήμης της, δεν είναι παράξενο το ότι η ενάγουσα δεν προσδιόρισε ποσοτικώς τα αιτήματά της αμέσως, ενόψει του ότι είναι σε μεγάλο βαθμό ασαφές ποιο είναι το συγκεκριμένο τους περιεχόμενο.

23 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι μόνο στο υπόμνημα απαντήσεως η ενάγουσα αναδιατυπώνει το αίτημα αποζημιώσεως, διευκρινίζοντας επιτέλους το νομικό πλαίσιο της διαφοράς, όσον αφορά τόσο την ταυτότητα των εναγόντων όσο και τα πραγματικά και νομικά στοιχεία των οποίων γίνεται επίκληση προς στήριξη του αιτήματος.

24 Η ενάγουσα φρονεί ότι η ένσταση απαραδέκτου είναι προδήλως αβάσιμη. Με το δικόγραφο της αγωγής, διευκρίνισε με σαφήνεια και ακρίβεια τη φύση της ζημίας, σε τι συνίστατο η ζημία αυτή και τα κριτήρια βάσει των οποίων μπορούσε να υπολογισθεί, επιφυλασσόμενη να παράσχει διευκρινίσεις με το υπόμνημα απαντήσεως, αποκλειστικά όσον αφορά τον ποσοτικό προσδιορισμό της ζημίας. Ειδικότερα, η ενάγουσα επισήμανε ότι η προκληθείσα από τη συμπεριφορά της Επιτροπής ζημία περιελάμβανε τη θετική ζημία που είχε υποστεί, διαφυγόν κέρδος και την προσβολή της φήμης της.

25 Η ενάγουσα παρατηρεί ότι, κατά τη νομολογία, το αντικείμενο της αγωγής μπορεί να θεωρηθεί ανεπαρκώς προσδιοριζόμενο μόνον αν δεν υπάρχει καμία ένδειξη ως προς τη φύση και την έκταση της προκληθείσας ζημίας και αν το αίτημα σκοπεί στην εν γένει αποζημίωση, χωρίς άλλη διευκρίνιση (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, Τ-64/89, Automec κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-367). Αντιθέτως, οσάκις η φύση, τα στοιχεία και τα κριτήρια καθορισμού της ζημίας προσδιορίζονται ήδη με το δικόγραφο της αγωγής, όπως εν προκειμένω, ο ενάγων δικαιούται κάλλιστα να προσδιορίσει αριθμητικώς την καθαυτό ζημία σε μεταγενέστερο στάδιο και, ενδεχομένως, κατόπιν συγκεκριμένων αιτημάτων που διατυπώνει κατά περίπτωση ο κοινοτικός δικαστής (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 1976, 26/74, Roquette Frères κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1976, σ. 273).

26 Όσον αφορά την προσβολή δικαιωμάτων άμυνας, από τη νομολογία προκύπτει ότι η μη αναγραφή του ποσού της ζημίας στο δικόγραφο της αγωγής δεν θίγει τις δυνατότητες άμυνας του εναγομένου κοινοτικού οργάνου, εφόσον το όργανο αυτό είναι «σε θέση να σχολιάσει τα αριθμητικά στοιχεία που εκθέτουν οι ενάγοντες στο υπόμνημά τους απαντήσεως, τόσο με το υπόμνημα ανταπαντήσεως όσο και κατά την προφορική διαδικασία» (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Δεκεμβρίου 1965, 29/63, 31/63, 36/63, 39/63 έως 47/63, 50/63 και 51/63, Laminoirs de la providence κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 197, και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα K. Roemer στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, 953).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

27 Κατά το άρθρο 19 του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου, το οποίο έχει εφαρμογή στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 46, πρώτο εδάφιο, του ίδιου Οργανισμού, και κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το δικόγραφο της αγωγής πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Για να πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις, το δικόγραφο με το οποίο ζητείται η αποκατάσταση ζημιών τις οποίες φέρεται ότι προκάλεσε κοινοτικό όργανο πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία που επιτρέπουν την εξατομίκευση της συμπεριφοράς την οποία ο ενάγων προσάπτει στο θεσμικό όργανο, τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς και της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη, καθώς και τον χαρακτήρα και την έκταση της εν λόγω ζημίας. Αντιθέτως, αίτημα για την καταβολή κάποιας οποιασδή-

ποτε αποζημιώσεως στερείται της αναγκαίας σαφήνειας και πρέπει, συνακόλουθα, να θεωρείται απαράδεκτο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1025, σκέψη 9, και προπαρατεθείσα απόφαση Automec κατά Επιτροπής, σκέψη 73).

28 Η ενάγουσα όμως επισήμανε με το δικόγραφο της αγωγής της ότι η ζημία της περιελάμβανε τη θετική ζημία την οποία υπέστη και η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα και τις δαπάνες που κατέβαλε για τη συμμετοχή της στη διαδικασία υποβολής προσφορών, το διαφυγόν κέρδος λόγω του ότι δεν της ανατέθηκε το έργο, το οποίο πρέπει να εκτιμηθεί βάσει ενός ποσοστού, όχι κατωτέρου του 30 %, της συνολικής αξίας της συμβάσεως — ποσοστό το οποίο καθιστά δυνατή την κάλυψη του συνήθους περιθωρίου κέρδους και του ενδεδειγμένου ποσοστού καλύψεως των γενικών δαπανών — και την προσβολή της φήμης της, διότι η ακύρωση της προσκλήσεως για την υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995, οφειλόμενη σε ασαφείς και ακατανόητους λόγους, ενδέχεται να θίξει τη φήμη της και να διακυβεύσει τις πιθανότητες να της κατακυρωθούν άλλες συμβάσεις.

29 Μολονότι η ενάγουσα δεν προσδιόρισε το ακριβές ύψος της ζημίας που θεωρεί ότι υπέστη, ανέφερε σαφώς τα πραγματικά στοιχεία που επιτρέπουν την εκτίμηση της φύσεως και της εκτάσεως της εν λόγω ζημίας και, επομένως, η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την άμυνά της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η έλλειψη αριθμητικών στοιχείων στο δικόγραφο της αγωγής δεν θίγει τα δικαιώματα άμυνας του εναγομένου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων περιέλαβε τα εν λόγω στοιχεία στο υπόμνημά του απαντήσεως, παρέχοντας έτσι στον εναγόμενο τη δυνατότητα να τα σχολιάσει τόσο στο υπόμνημα ανταπαντήσεως όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πράγμα το οποίο συνέβη εν προκειμένω (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Laminoirs de la providence κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής).

30 Επομένως, το αίτημα αποζημίωσεως είναι παραδεκτό.

Όσον αφορά τα αποτελέσματα της περί της καταργήσεως της δίκης διατάξεως της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, επί του αιτήματος αποζημιώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η κατάργηση της δίκης ως προς το αίτημα ακυρώσεως, με την προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, επηρεάζει ευθέως το αίτημα αποζημιώσεως. Συγκεκριμένα, ολόκληρη η αγωγή συνδέει τη ζημία την οποία φέρεται ότι υπέστη η ενάγουσα με την ύπαρξη συγκεκριμένων διαδικασιών υποβολής προσφορών, στο πλαίσιο των οποίων εντάσσονται η επίδικη απόφαση της Επιτροπής και η επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών. Δεδομένου ότι η σχετική με τη μελέτη διαδικασία υποβολής προσφορών ακυρώθηκε στο σύνολό της, η ενάγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι υπέστη ζημία δυνάμενη να αποκατασταθεί και δικαιολογούσα τη συνέχιση της δίκης επί της αγωγής της.

32 Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ενάγουσα κατέβαλε τα έξοδα και τις δαπάνες για τη συμμετοχή στις διαδικασίες υποβολής προσφορών, ανεξαρτήτως της εκβάσεώς τους. Η ενάγουσα γνώριζε, πριν από τη συμμετοχή της στην επίμαχη διαδικασία υποβολής προσφορών, την αρχή του άρθρου 23, παράγραφος 3, των γενικών κανόνων, κατά την οποία, σε περίπτωση ακυρώσεως διαδικασίας υποβολής προσφορών, οι μετέχοντες δεν έχουν δικαίωμα αποζημιώσεως για τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν, αρχή η οποία εξακολουθεί να έχει πλήρη εφαρμογή.

33 Εξάλλου, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το διαφυγόν κέρδος που επικαλείται η ενάγουσα προϋποθέτει την υπέρ της έκβαση της διαδικασίας υποβολής προσφορών, ενώ το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με την προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, ότι η έκβαση αυτή δεν ήταν πλέον δυνατή. Συνεπώς, το αίτημα αποζημιώσεως είναι αλυσιτελές, τόσο δικονομικώς όσο και επί της ουσίας, διότι, εν πάση περιπτώσει, η επίκληση της φερομένης ζημίας γίνεται βάσει της θετικής εκβάσεως διαδικασίας υποβολής προσφορών η οποία εξ ορισμού δεν μπορούσε να ολοκληρωθεί, δεδομένου ότι η σύμβαση δεν μπορούσε να υπογραφεί ελλείψει χρηματοδοτήσεως.

34 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα δέχεται ότι για τη φερομένη ζημία της δεν ευθύνεται η Επιτροπή, αλλά οι πολωνικές αρχές, οι οποίες αποφάσισαν να αποσύρουν το σχέδιο από το πρόγραμμα PHARE PL 9406 (βλ., κατωτέρω, σκέψη 37). Η πράξη αυτή με την οποία αποσύρθηκε το σχέδιο είναι η πραγματική αιτία των ζημιών που ισχυρίζεται ότι υπέστη η ενάγουσα και οι οποίες, προηγουμένως, μπορούσαν να είναι μόνο θεωρητικές.

35 Συνεπώς, η προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, επηρεάζει ευθέως και αποφασιστικώς την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος της ενάγουσας για την άσκηση αγωγής αποζημιώσεως.

36 Η ενάγουσα αντικρούει το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η ακύρωση ολόκληρης της διαδικασίας υποβολής προσφορών συνεπάγεται ότι η ενάγουσα δεν μπορεί να υπέστη ζημία δυνάμενη να αποκατασταθεί, δικαιολογούσα τη συνέχιση της δίκης επί της αγωγής της. Το επιχείρημα αυτό παραγνωρίζει πλήρως τη λειτουργία της αγωγής αποζημιώσεως που συνίσταται στην παροχή ειδικής προστασίας. Συγκεκριμένα, η ακύρωση της δεύτερης διαδικασίας υποβολής προσφορών συγκεκριμενοποίησε τη ζημία της ακριβώς και οριστικώς, δεδομένου ότι αποκλείει κάθε ενδεχόμενο αποκαταστάσεως της ζημίας αυτής με άλλα μέσα πλην της αγωγής αποζημιώσεως.

37 Υπάρχει μια αρχή του κοινοτικού δικαίου, δυνάμει της οποίας τα συμφέροντα των μετεχόντων σε διαδικασία διαγωνισμού προστατεύονται από τις πράξεις, τις παραλείψεις και τη συμπεριφορά της διοικήσεως οι οποίες, χωρίς αντικειμενική δικαιολόγηση στηριζόμενη στο γενικό συμφέρον, θίγουν την ομαλή διεξαγωγή της εν λόγω διαδικασίας και προσβάλλουν παρανόμως τα συμφέροντα των μετεχόντων σ' αυτήν. Οι δυσχέρειες που προκάλεσε η διαδικασία του διαγωνισμού, μετά την άσκηση της αγωγής και ενώ η προβαλλομένη ζημία είχε ήδη συγκεκριμενοποιηθεί, ουδόλως μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του δικαιώματος αποζημιώσεως για τις πράγματι προκληθείσες ζημίες. Η ενάγουσα προσθέτει ότι το γεγονός ότι αποσύρθηκε η μελέτη σκοπιμότητας που αποτελούσε το αντικείμενο των δύο προσκλήσεων προς υποβολή προσφορών αποτελεί μεταγενέστερο πραγματικό περιστατικό, για το οποίο ευθύνεται εν μέρει η ίδια η Επιτροπή λόγω του ότι καθυστέρησε να αναθέσει το έργο. Το γεγονός ότι, λόγω των αποτελεσμάτων της συμπεριφοράς της Επιτροπής, τα οποία εμπόδισαν την κανονική ανάθεση του έργου, οι πολωνικές αρχές ζήτησαν στη συνέχεια τη διαγραφή της μελέτης από το σχετικό πρόγραμμα PHARE δεν εξαλείφει τις προκληθείσες ζημίες.

38 Οι παρατηρήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή για να αποδείξει ότι η αγωγή αποζημιώσεως στερείται αντικειμένου είναι παραπλανητικές. Αφενός, όσον αφορά τη θετική ζημία την οποία υπέστη η ενάγουσα, η αντίρρηση της Επιτροπής ότι τα έξοδα που οφείλονται στη συμμετοχή στη διαδικασία υποβολής προσφορών δεν αποδίδονται, δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 3, των γενικών κανόνων, αφορά το βάσιμο της αγωγής και όχι το παραδεκτό της. Αφετέρου, η ακύρωση της διαδικασίας υποβολής προσφορών αποκλείει τη δυνατότητα της ενάγουσας να εξεύρει άλλες δυνατότητες προστασίας, όσον αφορά την αποθετική ζημία που υπέστη και την προσβολή της φήμης της, πλην της αγωγής αποζημιώσεως. Το αίτημα αποζημιώσεως έχει ως αντικείμενο την αποκατάσταση των ζημιών που προκάλεσε η Επιτροπή λόγω της παράνομης συμπεριφοράς της, το δε υποστατό των ζημιών αυτών και ο αιτιώδης σύνδεσμός τους με την εν λόγω συμπεριφορά εμπίπτει στην εξέταση της ουσίας της υποθέσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

39 Το αίτημα αποζημιώσεως της ενάγουσας έχει ως αντικείμενο την αποκατάσταση των ζημιών τις οποίες ισχυρίζεται ότι υπέστη λόγω της παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής κατά τη διαδικασία υποβολής προσφορών. Το αντικείμενο αυτό δεν επηρεάζεται ούτε από το ότι δεν θα πραγματοποιηθεί πλέον η μελέτη σκοπιμότητας που αποτελούσε αντικείμενο τόσο της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995 όσο και της επίδικης προσκλήσεως και, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει έργο προς ανάθεση, ούτε από την προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής. Αντιθέτως, εν προκειμένω, η ενάγουσα εξακολουθεί να έχει κάθε συμφέρον να υποχρεωθεί η Επιτροπή να της καταβάλει αποζημίωση, λόγω του ότι δεν μπορεί πλέον να επιτύχει τον σκοπό της μέσω του αιτήματος ακυρώσεως.

40 Τα επιχειρήματα της Επιτροπής ότι, πρώτον, τα έξοδα και οι δαπάνες στα οποία υποβλήθηκε η ενάγουσα για τη συμμετοχή της στις διαδικασίες υποβολής προσφορών θα καταβάλλονταν ανεξαρτήτως της εκβάσεως των διαδικασιών αυτών, δεύτερον, ότι το προβαλλόμενο διαφυγόν κέρδος δεν μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί, δεδομένου ότι δεν είναι πλέον δυνατή η θετική έκβαση της διαδικασίας υποβολής προσφορών, ότι, τρίτον, δεδομένου ότι ακυρώθηκε η διαδικασία υποβολής προσφορών, δεν μπορεί πλέον να θίξει τη φήμη της ενάγουσας

και ότι, τέταρτον, για τη φερόμενη ζημία ευθύνονται οι πολωνικές αρχές, οι οποίες απέσυραν τη μελέτη σκοπιμότητας, δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Πράγματι, αρκεί συναφώς η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς ισχυρίζεται η ενάγουσα, το υποστατό των φερομένων ζημιών και ο αιτιώδης σύνδεσμός τους με την προσαπτομένη στην Επιτροπή συμπεριφορά εμπίπτουν στην εξέταση της ουσίας της υποθέσεως.

41 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το αίτημα αποζημιώσεως δεν στερείται αντικειμένου και ότι οι σχετικοί ισχυρισμοί της Επιτροπής πρέπει να απορριφθούν.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

42 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, αφού δημοσίευσε πρόσκληση προς υποβολή προσφορών και εγγυήθηκε την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας σχεδόν μέχρι την ολοκλήρωσή της, μετέβαλε αιφνιδίως γνώμη και έλαβε μέτρα στερούμενα κάθε αντικειμενικής και συνεπούς δικαιολογήσεως. Η συμπεριφορά αυτή της Επιτροπής συνιστά κατάχρηση εξουσίας και παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως.

43 Ο θεμελιώδης σκοπός της διαδικασίας υποβολής προσφορών στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, όπως και στο πλαίσιο άλλων αναλόγων διαδικασιών, είναι η επιλογή της πλεονεκτικότερης προσφοράς για τη σύναψη της συμβάσεως. Μολονότι η Επιτροπή έχει την εξουσία να ακυρώσει μια διαδικασία όταν η διαδικασία αυτή δεν παρέχει αντικειμενικώς τη δυνατότητα να επιτευχθεί το ως άνω αποτέλεσμα, αντιβαίνει στο γενικό συμφέρον, καθώς και στα δικαιώματα και συμφέροντα των κατ' ιδίαν επιχειρήσεων που υπέβαλαν προσφορά, η χωρίς καμία αντικειμενική δικαιολόγηση ακύρωση διαδικασίας η οποία μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει στον εντοπισμό του καταλληλότερου για τη σύναψη της συμβάσεως διαγωνιζομένου.

44 Τούτο επιβεβαιώνεται από το άρθρο 23 των γενικών κανόνων, το οποίο, προβλέποντας την εξουσία της συμβαλλομένης αρχής να ακυρώνει και, ενδεχομένως, να κινεί εκ νέου τη διαδικασία υποβολής προσφορών, αναφέρει τις κύριες περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να ασκηθεί η εξουσία αυτή. Από το άρθρο αυτό προκύπτει ότι η ακύρωση της διαδικασίας μπορεί να αποφασιστεί οσάκις, λόγω συγκεκριμένων αντικειμενικών συνθηκών, προκύπτει σαφώς ότι η διαδικασία δεν μπορεί να ακολουθήσει τη συνήθη πορεία της και, κατά συνέπεια, δεν θα επιτύχει τον σκοπό της.

45 Εν προκειμένω, κανένας αντικειμενικός λόγος δεν δικαιολογεί την οριστική διακοπή της διαδικασίας υποβολής προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995 και την έναρξη νέας διαδικασίας. Ειδικότερα, δεν υπήρχε κανένας λόγος αφορών την αξιοπιστία της εκτιμήσεως εκ μέρους της επιτροπής αξιολογήσεως, την ανάγκη δημοσιεύσεως νέας προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών βάσει τροποποιηθέντων στόχων ή τροποποιηθείσας συγγραφής υποχρεώσεων ή το περιεχόμενο της προσφοράς που υπέβαλε η κοινοπραξία. Εξάλλου, η πρόσκληση προς υποβολή προσφορών είναι ανακόλουθη όσον αφορά τη θέση που δίδεται στην Kolprojekt.

46 Η συμπεριφορά της Επιτροπής καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ήταν προδήλως αυθαίρετη και αμελής. Αντί να αναθέσει ταχέως το έργο, βάσει των υποδείξεων που διατύπωσε τον Ιούλιο του 1995 η επιτροπή αξιολογήσεως και τηρώντας πλήρως την αρχή της πλεονεκτικότερης προσφοράς, αποφάσισε εντελώς ανεξήγητα να ακυρώσει την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995 και να δημοσιεύσει νέα.

47 Εν προκειμένω, η Επιτροπή υπέπεσε στις ακόλουθες παραβάσεις, οι οποίες προκάλεσαν σοβαρή και πραγματική ζημία στην ενάγουσα:

— κακώς παρέβλεψε τα αποτελέσματα της αξιολογήσεως των προσφορών την οποία πραγματοποίησε η επιτροπή αξιολογήσεως·

— σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, άσκησε πιέσεις στην επιτροπή ώστε αυτή να διορθώσει τις αξιολογήσεις που διατύπωσε·

— ενήργησε προδήλως κατά κατάχρηση εξουσίας και υπέπεσε σε πρόδηλη παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, ακυρώνοντας την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995 και αποφασίζοντας στη συνέχεια να δημοσιεύσει νέα πρόσκληση προς υποβολή προσφορών·

— η συμπεριφορά της καθ' όλη τη διάρκεια της υποθέσως υπήρξε αντιφατική, αυθαίρετη και προδήλως αμελής και αδικαιολόγητη.

48 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η ζημία της αποτελείται από τρία στοιχεία, δηλαδή από τη θετική ζημία (damnum emergens), το διαφυγόν κέρδος (lucrum cessans) και την προσβολή της φήμης της.

49 Η θετική ζημία αντιστοιχεί στα έξοδα και τις δαπάνες που κατέβαλε η ενάγουσα για τη συμμετοχή της στη διαδικασία υποβολής προσφορών. Η ενάγουσα εκθέτει ότι η ζημία αντιστοιχεί στην αμοιβή του προσωπικού που απασχόλησε για την κατάρτιση του σχεδίου και στα έξοδα αποστολής του προσωπικού τα οποία ενδεχομένως ήσαν αναγκαία, ήτοι συνολικό ποσό 66 682 000 ιταλικών λιρών Ιταλίας (LIT) (ποσό που ισούται με 33 341 ECU). Το ποσό αυτό, το οποίο αντιστοιχεί στη συμμετοχή της ενάγουσας στη ζημία της κοινοπραξίας, υπολογίσθηκε βάσει των τιμών κόστους ανά μονάδα που αναγράφονταν στην προσφορά την οποία υπέβαλε στο πλαίσιο της διαδικασίας διαγωνισμού.

50 Η ενάγουσα αντικρούει το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η θετική ζημία την οποία υπέστη δεν μπορεί να αποκατασταθεί, δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 3, των γενικών κανόνων, υπογραμμίζοντας ότι η αρχή κατά την οποία οι εν λόγω δαπάνες και τα εν λόγω έξοδα αποκαθίστανται σε περίπτωση διαπιστώσεως παρανομίας κατά τη διαδικασία υποβολής προσφορών, τούτο δε ανεξαρτήτως του πραγματικού ή ενδεχομένου αποτελέσματος της διαδικασίας για τον ενδιαφερόμενο, αποτελεί πάγια αρχή στον τομέα της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως των διαδικασιών συνάψεως δημοσίων συμβάσεων. Η αρχή αυτή, η οποία έχει εφαρμογή όχι μόνο στα κράτη μέλη, αλλά και στα κοινοτικά όργανα, στηρίζεται στην ιδέα ότι ο μετέχων σε διαδικασία διαγωνισμού έχει τουλάχιστον μία πιθανότητα να του κατακυρωθεί η σύμβαση και λόγω ακριβώς της πιθανότητας αυτής υποβάλλεται στις δαπάνες και τα έξοδα που συνεπάγεται η κατάρτιση της προσφοράς. Αν η πιθανότητα αυτή εκμηδενιστεί λόγω παρανομίας κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, ο μετέχων δικαιούται να του αποδοθούν από το κοινοτικό όργανο οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε ασκόπως [βλ., συναφώς, την αιτιολογική έκθεση της προτάσεως COM(91) 158

τελικό — SYN 292, κατόπιν της οποίας εκδόθηκε η οδηγία 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων στις διαδικασίες σύναψης των συμβάσεων φορέων οι οποίοι λειτουργούν στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών (ΕΕ L 76, σ. 14)]. Σ' αυτή την αντίληψη στηρίζεται το άρθρο 2, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι, οσάκις ένας ενδιαφερόμενος ζητεί αποζημίωση για τις δαπάνες καταρτίσεως της προσφοράς, δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι θα του κατακυρωνόταν η σύμβαση, αλλά απλώς ότι διαπράχθηκε παράβαση η οποία έθιξε τις πιθανότητές του.

51 Το διαφυγόν κέρδος συνίσταται στα έσοδα που απωλέσθηκαν λόγω της μη αναθέσεως του έργου. Τα απολεσθέντα αυτά έσοδα πρέπει να εκτιμηθούν βάσει ποσοστού της συνολικής αξίας της συμβάσεως, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 30 %, ώστε να μπορεί να καλυφθεί το σύνηθες περιθώριο κέρδους και το ενδεδειγμένο ποσοστό καλύψεως των γενικών δαπανών. Η ενάγουσα διευκρινίζει ότι η ζημία αυτή ανέρχεται σε 396 000 000 LIT (ποσό το οποίο ισούται με 198 000 ECU, ήτοι 30 % της προσφοράς ποσού 660 000 ECU), υπολογίζει δε τη συμμετοχή της στη ζημία αυτή σε 277 000 000 LIT, ποσό το οποίο αντιστοιχεί περίπου στη συμμετοχή της στην κοινοπραξία, ήτοι σε ποσοστό 70 %.

52 Το υποστατό της ζημίας καθίσταται ακόμη σαφέστερο αν επιβεβαιωθεί ότι η επιτροπή αξιολογήσεως είχε κρίνει ότι η προσφορά της κοινοπραξίας ήταν η καλύτερη. Η ενάγουσα εξηγεί ότι, δεδομένου ότι η αποκατάσταση του διαφυγόντος κέρδους στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων σκοπεί στο να περιαγάγει τον υποβαλόντα την προσφορά στην κατάσταση στην οποία θα ευρισκόταν αν δεν είχαν διαπραχθεί οι προβαλλόμενες παρανομίες, πρέπει να προσδιοριστεί ποιες θα ήσαν, για την κοινοπραξία, οι πραγματικές και συγκεκριμένες πιθανότητες να της ανατεθεί το έργο. Η ενάγουσα υπογραμμίζει ότι ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι είχε απόλυτο δικαίωμα να της ανατεθεί το έργο, αλλά απλώς παρατήρησε ότι οι διαδικασίες συνάψεως δημοσίων συμβάσεων υπόκεινται στις αρχές της διαφάνειας και της ισότητας, καθώς και στην αρχή της κατακυρώσεως της συμβάσεως στον υποβαλόντα την οικονομικώς πλεονεκτικότερη προσφορά (βλ. άρθρο 22, παράγραφος 7, των γενικών κανόνων). Αν επιβεβαιωθεί ότι η προσφορά της κοινοπραξίας ήταν η πλεονεκτικότερη και ότι η μη ανάθεση του έργου δεν οφειλόταν σε αντικειμενικούς λόγους και σε λόγους γενικού συμφέροντος, αλλά υπήρξε αποκλειστικώς συνέπεια μιας σειράς επανειλημμένων παρανομιών και αμελειών εκ μέρους της Επιτροπής, η ενάγουσα δεν πρέπει να στερηθεί κάθε δικαστικής προστασίας. Λαμβανομένης

υπόψη της θετικής εκτιμήσεως της προσφοράς της, την οποία, όπως φαίνεται, διατύπωσε η επιτροπή αξιολογήσεως, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι, εν προκειμένω, η ενάγουσα μπορούσε να έχει την ευλογότατη και βασιμότατη ελπίδα ότι θα της ανατεθεί το έργο.

53 Η ενάγουσα υπογραμμίζει, όσον αφορά τη ζημία που απορρέει από την προσβολή της φήμης της, ότι είναι επιχείρηση πολύ γνωστή στην Πολωνία. Κατά συνέπεια, η ακύρωση της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995, οφειλόμενη σε ασαφείς και ακατανόητους λόγους, ενδέχεται να θίξει σοβαρά τη φήμη της και να διακυβεύσει τη δυνατότητά της να μετάσχει με επιτυχία σε νέους διαγωνισμούς για τη σύναψη συμβάσεων. Η ζημία αυτή πρέπει να προσδιοριστεί ποσοτικώς κατά δίκαιο τρόπο, λαμβανομένων υπόψη όχι μόνον της ευρείας φήμης της, αλλά και του ότι μετέχει σε πολυάριθμες διεθνείς διαδικασίες υποβολής προσφορών, ότι έχει μετάσχει επανειλημμένως σε διαδικασίες υποβολής προσφορών στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE και μάλιστα επελέγη η προσφορά της, ότι τα επίμαχα προβλήματα είχαν μεγάλη απήχηση και ότι οι λόγοι για τους οποίους σταμάτησε η διαδικασία, οι οποίοι παραμένουν ασαφείς σήμερα, έχουν αντικειμενικώς μειώσει την αξιοπιστία της όσον αφορά τις τεχνικές και επαγγελματικές της ικανότητες. Η ενάγουσα εκτιμά τη ζημία αυτή σε 350 000 000 LIT τουλάχιστον, επαφιόμενη συγχρόνως στη δίκαιη κρίση του Πρωτοδικείου.

54 Η ενάγουσα διευκρινίζει ότι τη φήμη της δεν θίγει το γενονός ότι δεν της ανατέθηκε έργο, αλλά τη θίγουν περισσότερο οι παράνομες και βλάπτουσες τον επαγγελματισμό μεθοδεύσεις που οδηγούν στο αποτέλεσμα αυτό. Η ενάγουσα επισημαίνει ότι, κατά τη διάρκεια διαφόρων διαγωνισμών σε ολόκληρη την Ευρώπη, ζητούνταν διαρκώς διευκρινίσεις από τους εκπροσώπους της όσον αφορά τα αποτελέσματα της επίδικης διαδικασίας υποβολής προσφορών. Εξάλλου, μετά την εν λόγω διαδικασία, αλλά ιδίως μετά την άσκηση της παρούσας αγωγής, η ενάγουσα, παρά τις αξιόλογες επαγγελματικές της συστάσεις οι οποίες συχνά εκτιμώνται, δεν κατόρθωσε να της κατακυρωθεί καμία σύμβαση στο πλαίσιο διαδικασίας διαγωνισμού οργανωθέντος από την Κοινότητα ή από χώρα την οποία καλύπτει το πρόγραμμα PHARE. Ως παράδειγμα, η ενάγουσα αναφέρει μια πρόσκληση για την υποβολή προσφορών για μια άλλη μελέτη σκοπιμότητας στην Πολωνία, όπου ούτε καν περιελήφθη στον περιορισμένο πίνακα των επιχειρήσεων που κλήθηκαν να υποβάλουν προσφορά.

55 Όσον αφορά τον αιτιώδη σύνδεσμο, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι οι πιθανότητες λόγω των οποίων υποβλήθηκε στις δαπάνες για τη συμμετοχή στη διαδικασία υποβολής προσφορών εκμηδενίστηκαν πλήρως κατόπιν της παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής, με αποτέλεσμα οι εν λόγω δαπάνες να μετατραπούν σε εντελώς αδικαιολότητη περιουσιακή ζημία. Ακριβώς και αποκλειστικώς λόγω της συμπεριφοράς της Επιτροπής, δηλαδή της παραλείψεως αναθέσεως του έργου κατόπιν της πρώτης διαδικασίας υποβολής προσφορών, της ακυρώσεως της διαδικασίας αυτής, της οργανώσεως νέας διαδικασίας υποβολής προσφορών χωρίς κανένα αντικειμενικό λόγο και της επ' αόριστον αναστολής της τελευταίας, η συμμετοχή της στη διαδικασία του διαγωνισμού έπαυσε να έχει οποιοδήποτε νόημα ή οποιαδήποτε χρησιμότητα και έτσι η συμπεριφορά της Επιτροπής προκάλεσε τη ζημία την οποία υπέστη η ενάγουσα.

56 Η συμπεριφορά αυτή και η τεράστια συσσωρευθείσα καθυστέρηση ώθησαν επίσης την υπέρ ης κυβέρνηση να τροποποιήσει τις προτεραιότητές της και να προτείνει στην Επιτροπή να διαγράψει αυτό τούτο το σχέδιο, διαγραφή η οποία, στη συνέχεια, προκάλεσε την οριστική ακύρωση της διαδικασίας διαγωνισμού. Συνεπώς, η αυθαίρετη και αμελής συμπεριφορά της Επιτροπής, η οποία συνεχίστηκε ακόμη και μετά την άσκηση της αγωγής, προκάλεσε σοβαρή ζημία στην ενάγουσα.

57 Ανάλογες σκέψεις ισχύουν τόσο για το διαφυγόν κέρδος όσο και για την προσβολή της φήμης της ενάγουσας.

58 Η Επιτροπή φρονεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της επιχειρηματολογίας της σχετικά με τις προβαλλόμενες ζημίες και τον αιτιώδη σύνδεσμο, είναι περιττή η εξέταση του βασίμου των ισχυρισμών περί του παρανόμου των πράξεών της, κατά μείζονα λόγο δεδομένου ότι η ακύρωση ολόκληρης της διαδικασίας λόγω ελλείψεως χρηματοδοτήσεως καθιστά αλυσιτελή κάθε μεταγενέστερη ανάλυση. Η Επιτροπή αντικρούει τους εν λόγω ισχυρισμούς και αμφισβητεί το ότι επέδειξε οποιαδήποτε παράνομη συμπεριφορά, διαπιστώνοντας, εξάλλου, ότι δεν προσκομίστηκε κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς στήριξη του αιτήματος αποζημιώσεως.

59 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η θετική ζημία την οποία υπέστη η ενάγουσα, δηλαδή τα έξοδα λόγω της συμμετοχής της στη διαδικασία υποβολής προσφορών, δεν αποκαθίσταται. Υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με μια γενική αρχή των

διαδικασιών υποβολής προσφορών, της οποίας γίνεται ρητή υπόμνηση στο άρθρο 23, παράγραφος 3, των γενικών κανόνων, τα έξοδα και οι δαπάνες που καταβάλλονται για τη συμμετοχή σε διαδικασία υποβολής προσφορών δεν αποδίδονται.

60 Εξάλλου, τα καταβληθέντα έξοδα δεν αποτελούν «ζημία», υπό τη στενή έννοια του όρου, διότι εμπίπτουν στους συνήθεις κινδύνους κάθε προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, οι οποίοι περιλαμβάνουν όχι μόνο το ενδεχόμενο, το οποίο δεν είναι σπάνιο, να μην επιλεγεί η προσφορά του διαγωνιζομένου, αλλά και το ενδεχόμενο να μην κατακυρωθεί ουδόλως η σύμβαση, πράγμα το οποίο εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής.

61 Όσον αφορά τις «πιθανότητες» που παρέχει ένας διαγωνισμός, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ίδια η ενάγουσα δέχεται ότι οι ζημίες της αποτελούν συνέπεια της αποφάσεως της Πολωνικής Κυβερνήσεως να μη χρηματοδοτήσει πλέον το σχέδιο (βλ., ανωτέρω, σκέψη 37). Συνεπώς, η Επιτροπή ουδόλως ευθύνεται.

62 Η ενάγουσα δεν υπέστη ούτε αποθετική ζημία. Κατά την Επιτροπή, ακόμα και αν η διαδικασία είχε φθάσει στο στάδιο επίσημης προτάσεως κατόπιν της ολοκληρώσεως της διαδικασίας υποβολής προσφορών, η συμβαλλομένη αρχή δεν θα είχε καμία υποχρέωση να συμβληθεί. Η συμβαλλομένη αρχή διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια να υπογράψει ή να μην υπογράψει τη σύμβαση, ανεξαρτήτως του αποτελέσματος της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως της Επιτροπής, η κοινοπραξία δεν είχε κανένα δικαίωμα να της ανατεθεί το έργο και, κατά συνέπεια, η ενάγουσα δεν υπέστη καμία ζημία.

63 Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι η ενάγουσα δεν αμφισβήτησε ότι η Πολωνική Κυβέρνηση είχε δικαίωμα να ζητήσει την ανάκληση της χρηματοδοτήσεως και ότι τούτο είχε ως επακόλουθο την αναπόφευκτη αδυναμία συνεχίσεως της διαδικασίας υποβολής προσφορών.

64 Η ζημία που απορρέει από την προσβολή της φήμης της ενάγουσας είναι ανύπαρκτη. Εκτός του ότι η ζημία αυτή στηρίζεται στην εσφαλμένη υπόθεση ότι η βαλλόμενες από την ενάγουσα πράξεις της Επιτροπής εμπίπτουν στον δημόσιο τομέα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, σύμφωνα με τη συλλογιστική της ενάγουσας, η αρχή η οποία δημοσιεύει πρόσκληση προς υποβολή προσφορών ουδέποτε μπορεί να ακυρώσει διαδικασία χωρίς αμέσως να κατηγορηθεί ότι θίγει τη φήμη ενός από τους μετέχοντες, με τη συνακόλουθη υποχρέωση να αποκαταστήσει την εντεύθεν απορρέουσα ζημία. Επιπλέον, αν τούτο ίσχυε, μετά την κατακύρωση μιας συμβάσεως, οι διαγωνιζόμενοι στους οποίους δεν κατακυρώθηκε η σύμβαση θα μπορούσαν επίσης να διεκδικήσουν δικαίωμα αποζημιώσεως, δεδομένου ότι η πράξη της διοικήσεως έκρινε την ποιότητα της προσφοράς τους ως κατώτερη από την ποιότητα της προσφοράς του διαγωνιζομένου στον οποίο κατακυρώθηκε η σύμβαση. Εν πάση περιπτώσει, δεν περιγράφηκε ούτε αποδείχθηκε καμία πραγματική βλάβη εις βάρος της φήμης της ενάγουσας υφιστάμενη κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής. Η Επιτροπή προσθέτει ότι η κατά διακριτική ευχέρεια ληφθείσα απόφαση της Πολωνικής Κυβερνήσεως να κατευθύνει σε άλλους στόχους τους χρηματοοικονομικούς πόρους που έχουν τεθεί στη διάθεσή της στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE και, κατά συνέπεια, να μη χρηματοδοτήσει το σχέδιο δεν έχει καμία σχέση με τη φήμη της ενάγουσας.

65 Όσον αφορά τον αιτιώδη σύνδεσμο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ενάγουσα, η οποία φέρει το βάρος της αποδείξεως, δεν απέδειξε ότι υπάρχει σχέση μεταξύ, αφενός, της θετικής ζημίας που υπέστη και, αφετέρου, της επίδικης αποφάσεως και της προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών. Συγκεκριμένα, οι πράξεις αυτές δεν προκάλεσαν την ως άνω φερομένη ζημία, δεδομένου ότι η ενάγουσα κατέβαλε οικειοθελώς τις δαπάνες για να μετάσχει στη διαδικασία υποβολής προσφορών, ανεξαρτήτως της μεταγενέστερης εξελίξεώς της και γνωρίζοντας τον κανόνα περί μη αποδόσεως των εξόδων αυτών.

66 Δεν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος ούτε μεταξύ των εν λόγω πράξεων και του φερομένου διαφυγόντος κέρδους, δεδομένου ότι, έστω και αν είχε αποδειχθεί η προσβολή δικαιώματος, υπεύθυνη για την προσβολή αυτή θα ήταν η συμβαλλομένη αρχή, εν προκειμένω η Πολωνική Κυβέρνηση, και όχι η Επιτροπή.

67 Τούτο ισχύει επίσης όσον αφορά τη φερομένη ζημία που απορρέει από την προσβολή της φήμης της ενάγουσας, δεδομένου ότι η ζημία αυτή μπορεί μόνο να αποτελεί συνέπεια της εξωτερικής δημοσιότητας που δόθηκε στην επίδικη απόφαση και στην επίδικη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών, καθώς και

στη σχετική διαδικασία. Επομένως, αυτή τη φερομένη ζημία προκάλεσε ο υπεύθυνος για την εν λόγω δημοσιότητα και όχι οι πράξεις της Επιτροπής, οι οποίες ενδεχομένως δημοσιοποιήθηκαν.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

68 Κατά πάγια νομολογία, η θεμελίωση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας εξαρτάται από την πλήρωση ενός συνόλου προϋποθέσεων που αφορούν το παράνομο της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα κοινοτικά όργανα, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1990, C-87/89, Sonito κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-1981, σκέψη 16). Εξάλλου, η ζημία πρέπει να απορρέει κατά τρόπο αρκούντως άμεσο από τις επικρινόμενες ενέργειες (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1997, Τ-7/96, Perillo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1061, σκέψη 41).

69 Όσον αφορά τη θετική ζημία, δηλαδή τα έξοδα και τις δαπάνες που κατέβαλε η ενάγουσα για τη συμμετοχή της στη διαδικασία υποβολής προσφορών, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι, δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 1, των γενικών κανόνων, η αναθέτουσα αρχή δύναται, πριν συνάψει τη σύμβαση, χωρίς να υπέχει ουδεμία ευθύνη έναντι των υποβαλόντων προσφορά και ανεξαρτήτως του σταδίου των διαδικασιών για τη σύναψη της συμβάσεως, είτε να αποφασίσει να περατώσει ή να ακυρώσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών, σύμφωνα με την παράγραφο 2, είτε να διατάξει την εκ νέου έναρξη της διαδικασίας, αν είναι αναγκαίο, βάσει διαφορετικών όρων. Από τη χρήση του επιρρήματος «μεταξύ άλλων» στο άρθρο 23, παράγραφος 2, των γενικών κανόνων προκύπτει ότι η περιλαμβανόμενη στο άρθρο αυτό απαρίθμηση δεν είναι εξαντλητική. Εξάλλου, στις οδηγίες προς τους υποβάλλοντες προσφορά, υπό τον τίτλο «ΣΤ. Επιλογή του αντισυμβαλλομένου», πέμπτο εδάφιο, του φακέλου προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995, διευκρινίζεται ότι η αναθέτουσα αρχή δεν υποχρεούται να δεχθεί τη χαμηλότερη προσφορά ή να συνάψει τη σύμβαση.

70 Επιπλέον, από το άρθρο 23, παράγραφος 3, των γενικών κανόνων προκύπτει ότι, σε περίπτωση ακυρώσεως διαδικασίας υποβολής προσφορών, οι υποβαλόντες προσφορά δεν δικαιούνται καμία αποζημίωση.

71 Επομένως, κατ' αρχήν, τα έξοδα και οι δαπάνες που καταβάλλει ένας υποβαλών προσφορά για τη συμμετοχή του σε διαδικασία υποβολής προσφορών δεν αποτελούν ζημία που μπορεί να αποκατασταθεί με την επιδίκαση αποζημιώσεως.

72 Ωστόσο, η εν λόγω διάταξη δεν μπορεί να έχει εφαρμογή, χωρίς να υπάρχει κίνδυνος προσβολής των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, σε περιπτώσεις που η παράβαση του κοινοτικού δικαίου κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας υποβολής προσφορών έθιξε τις πιθανότητες ενός υποβαλόντος προσφορά να του κατακυρωθεί η σύμβαση.

73 Εν προκειμένω όμως, ακόμη και αν η ενάγουσα είχε αποδείξει ότι η Επιτροπή παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας υποβολής προσφορών, πράγμα το οποίο δεν συνέβη, η ενδεχόμενη αυτή παράβαση δεν διακύβευσε τις πιθανότητες της κοινοπραξίας να της ανατεθεί το έργο. Πράγματι, η διαγραφή της μελέτης, η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο των δύο επιμάχων προσκλήσεων, από το πρόγραμμα PHARE PL 9406, την οποία διαγραφή αποδέχθηκε η Επιτροπή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 3906/89, διέκοψε οριστικώς τη διαδικασία υποβολής προσφορών (βλ. την προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, σκέψη 27) και, συνεπώς, καθόρισε την τύχη της προσφοράς της κοινοπραξίας. Η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι η διαγραφή αυτή αντέβαινε στο κοινοτικό δίκαιο.

74 Η ενάγουσα δεν απέδειξε ούτε ότι η προβαλλομένη συμπεριφορά της Επιτροπής ήταν η αιτία της εν λόγω διαγραφής. Συγκεκριμένα, από την τηλεομοιοτυπία της 28ης Μαΐου 1996 προκύπτει ότι το Υπουργείο Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας επικαλέστηκε δύο κατηγορίες λόγων προς στήριξη του αιτήματός του να αποσυρθεί η μελέτη από το εν λόγω πρόγραμμα PHARE, η μία από τις οποίες αφορούσε εξωτερικούς παράγοντες, που σχετίζονταν με τον προβλεπόμενο εκσυγχρονισμό της εν λόγω

συνδέσεως και με νέες, έχουσες προτεραιότητα δραστηριότητες προεπενδύσεων σε άλλη γραμμή. Εξάλλου, η ίδια η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η διαγραφή του σχεδίου οφείλεται εν μέρει μόνο στη συμπεριφορά της Επιτροπής (βλ., ανωτέρω, σκέψη 37). Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της φερομένης συμπεριφοράς της Επιτροπής και της ζημίας που επικαλείται η ενάγουσα δεν είναι αρκούντως άμεσος.

75 Επομένως, η ενάγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής και της θετικής ζημίας.

76 Όσον αφορά το διαφυγόν κέρδος, αρκεί η διαπίστωση ότι τούτο προϋποθέτει ότι η ενάγουσα είχε δικαίωμα να της ανατεθεί το έργο. Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, έστω και αν η επιτροπή αξιολογήσεως είχε προτείνει την προσφορά της κοινοπραξίας, η ενάγουσα δεν ήταν βέβαιη ότι θα της ανετίθετο το έργο, διότι η αναθέτουσα αρχή δεν δεσμεύεται από την πρόταση της επιτροπής αξιολογήσεως, αλλά διαθέτει σημαντική διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να ληφθεί απόφαση περί συνάψεως συμβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Μαΐου 1996, Τ-19/95, Adia Interim κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-321, σκέψη 49). Συνάγεται εντεύθεν ότι δεν επρόκειτο περί γεγεννημένης και παρούσας ζημίας, αλλά περί μελλοντικής και υποθετικής ζημίας.

77 Όσον αφορά την προσβολή της φήμης της ενάγουσας, έστω και αν υποτεθεί ότι η φήμη αυτή χειροτέρευσε, πράγμα το οποίο δεν αποδείχθηκε, η ενάγουσα δεν κατόρθωσε να αποδείξει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής και της ζημίας η οποία απορρέει από αυτήν κατά την ενάγουσα. Περιορίζεται στον ισχυρισμό ότι οι πραγματικοί λόγοι για τους οποίους σταμάτησε η διαδικασία, οι οποίοι παραμένουν ασαφείς και μυστηριώδεις, μείωσαν την αξιοπιστία της ως προς τις τεχνικές και επαγγελματικές της ικανότητες και ότι, συνεπώς, έθιξαν και εξακολουθούν να θίγουν τη φήμη της.

78 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αίτημα αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

79 Χωρίς να είναι αναγκαίο να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή κατά των δύο εγγράφων που κατέθεσε η ενάγουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ήτοι μιας επιστολής της 21ης Αυγούστου 1995 του Υπουργείου Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας προς την Επιτροπή και του εμπιστευτικού κειμένου των πρακτικών μιας συσκέψεως μεταξύ των αντιπροσώπων της Επιτροπής και του Υπουργείου Μεταφορών και Ναυτιλιακής Οικονομίας της Δημοκρατίας της Πολωνίας, σχετικά με την αξιολόγηση των υποβληθεισών προσφορών στο πλαίσιο της προσκλήσεως υποβολής προσφορών της 13ης Ιουνίου 1995, η οποία σύσκεψη διεξήχθη στις Βρυξέλλες στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, διαπιστώνεται ότι από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα έγγραφα αυτά δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς. Συνεπώς, τα εν λόγω έγγραφα δεν έχουν περιληφθεί στη δικογραφία και, επομένως, δεν ελήφθησαν υπόψη από το Πρωτοδικείο για την έκδοση της παρούσας αποφάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

80 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η ενάγουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της στα δικαστικά έξοδα που αφορούν το αίτημα αποζημιώσεως, το αίτημα της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτό.

81 Όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα που αφορούν το αίτημα ακυρώσεως, ως προς τον καθορισμό των οποίων το Πρωτοδικείο επιφυλάχθηκε με την προπαρατεθείσα διάταξη της 13ης Ιουνίου 1997, TEAM και Kolprojekt κατά Επιτροπής, διαπιστώνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 6, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση καταργήσεως της δίκης, το Πρωτοδικείο κανονίζει τα έξοδα κατά την κρίση του. Η Επιτροπή δεν υπέβαλε αίτημα όσον αφορά τα έξοδα αυτά. Κατά δίκαιη εκτίμηση της συμπεριφοράς αμφοτέρων των διαδίκων, έκαστος διάδικος καταδικάζεται στα δικά του δικαστικά έξοδα.

82 Όσον αφορά το αίτημα της ενάγουσας να καταδικαστεί η Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, έστω και στην περίπτωση ήττας της ενάγουσας, αρκεί

να σημειωθεί ότι η ενάγουσα δεν προέβαλε κανένα στοιχείο ικανό να δικαιολογήσει την εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Η ενάγουσα φέρει το σύνολο των δικαστικών εξόδων που αφορούν το αίτημα αποζημιώσεως.

3) Έκαστος διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο του αιτήματος ακυρώσεως.

Lindh Lenaerts Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Οκτωβρίου 1998.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Η Πρόεδρος

P. Lindh